

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CZV

Student: Eliška BODENBERGEROVÁ

Obor: ČJ - NJ

Název práce v českém jazyce: Vlastní próza s autorským komentářem

Název práce v anglickém jazyce: Personal prose with an authorial commentary

Vedoucí práce: PhDr. Josef Peterka, CSc.

Oponent práce: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Vzhledem k tomu, že na práci byly napsány dvě kritiky, které ovšem nejsou skutečnými kritikami, neboť nenaplňují základní podmínky žánru a zůstávají v rovině povrchních postřehů, ponechám (navzdory předchozímu) fikční prózu bez kritického soudu (ačkoliv to není možné, půjde-li dále o srovnání reflexe a realizace vyprávění), a zaměřím se spíše na autorčinu reflexi vlastní metody i jejího vnímání literatury.

Už úvodní, do autobiografického kontextu text vřazující kapitola ukazuje, že literatura je tu autorkou pojímána ve své terapeutické funkci. Doznává, že se vrací se ke svému vlastnímu příběhu a vypisuje se z něj formou literární reflexe.

Část reflektující použití jazyka ukazuje, že autorce slouží obecná a spisovná čeština k poměrně stereotypnímu odstínění venkovské a městské společnosti, jako jazykový kód ale nenesou signály, které by vytvářely hlubší vztah mezi jednajícími postavami (sociální, profesní, generační), a její využití je také v tomto smyslu zjednodušené. Hovoří-li pak o tom, že hovorové výrazy měly za úkol banalizovat události příběhu, je to poněkud v rozporu s něčím, co bychom mohli nazvat závažností celého tématu (autorka dále mluví o alkoholismu a svobodě), a tedy i s přiznaným důvodem podniknuté literární sebereflexe.

Způsob vytváření charakterů, jak jej rozklesuje autorka, je zřetelně založen na stereotypizaci prostředí a i postavy se stávají typy (což neodpovídá zvolenému žánru psychologické prózy) - s. 62 a následující. Což bezděky prozrazuje i pasáž o volbě jména (s. 62, Filip podle zdroje Astrohled.cz.). Volba pojmenování hlavní hrdinky její sociální rolí je také poněkud v rozporu jak s žánrem psychologické prózy (v níž jde především o jedinečnost), tak se skutečností, že hrdinka se s touto rolí neztotožňuje (což by bylo naopak pro žánr produktivní napětí, jehož stopou se však autorka nevydává). V části „Charakteristika postav“ se pak ukazuje, že pro autorku je charakteristika souborem vlastností a nikoliv způsobem výstavby. To odpovídá v próze dosažené plošnosti postav, ačkoliv jsme v terénu psychologické prózy (tedy proponovaně bychom měli být), nedá se tu vysledovat například vědomé užívání přímé a nepřímé charakteristiky. Výsledkem je, že ačkoliv je základem příběhu dramatický konflikt rozchodu, a příběh volá po vývojové lince, chybí tu přesvědčivá motivace (a tedy skutečně reflexivní zpracování tématu) a věci se prostě dějí, aniž by byly prožity.

Ve vztahu k ději se ukazuje důvod, proč text má charakter realistického vyprávění, které opakuje události bez možnosti jejich gradace či variace. Popisný úvod (ale i celek vyprávění) pak zůstává paradoxně (opět proti žánru) spíše v rovině povrchní a značně schematické reflexe. Ozvláštňující není ani pořádek, ani čas, ani tempo vyprávění. Tyto kategorie navíc nejsou (až na náznaky v případě pořádku) reflektovány, a chybí pak jejich funkční zvážení ve vztahu k vyprávění (a to už včetně náznakově analyzované roviny pořádku). Nevím také, není mi jasný, rozdíl v obsahu kapitol *základní dějová linie, konstrukce děje, kompozice*

v kontaktu s úvodní *autobiografickou částí*. Jako by se tu stále srovnávala skutečnost s jejím přenesením do příběhu a nikoliv příběhu s jeho jinými možnostmi a aktuálním řešením.

Realizace vyprávění formou výstavby trojí perspektivy (mužské a ženské postavy a nadosobního vyprávěče) je poměrně nevšední řešení, které ale funkčně pokulhává. Základním důvodem je nedostatečné funkční rozlišení perspektiv. Podobně je tomu i u zvoleného vnitřního monologu. Ten je sice formálně skutečně vnitřním monologem, ale obsahově je spíše přepsanou přímou řečí, která je směřována na určitého adresáta, jenž modeluje představu potřeby důkladného, rozvláčeného, popisného vylíčení. Kupodivu vnitřní monolog, ale i dialogické situace jsou emocionálně spíše ploché.

V kapitole zvažující závěry příběhu zůstává poněkud paradoxní, že autorka označila jako téma závěru *rozchod z důvodu silícího pocitu nesvobody a potřeby větší samostatnosti*. Tato bezesporu velká témata jsou však vnímána povrchně. Nevíme tedy, co pro hrdinku znamená být svobodná, co je obsahem tohoto přání a jaký alternativní svět si chce zvolit. Proti negaci tu tak stojí jen obsahové prázdno.

Ve vztahu ke „*Smyslu díla*“ je poněkud zvláštní, že autorka uvádí, že je jí závislost na alkoholu. Podle všeho ostatního se zdá, že smyslem je souboj mezi stereotypem a svobodou, individuální vůlí a kolektivním nátlakem, odpovědnost atp. Možná je tématem (či námětem) díla závislost, smysl však zůstává nad tímto tématem, neboť povídka zřetelně obsahuje více témat, než jen toto.

Uvažuje-li pak na závěr autorka o „zkušenosti s psaním“, reflektuje opět spíše jeho technickou stránku. Přitom by bylo zajímavé reflektovat akt tvoření jako takový, reflektovat literaturu jako svobodné pole imaginace (ale na to jsme stále přiznaně konfrontováni srovnáváním se skutečností), jako mnohanásobně alternativní cestu prazvláštní logiky fikce, jako hru s recipientem, jako zvláštní formu rozkoše (intelektuální i emocionální). Literatura by neměla být jen záležitostí techniky (i když řemeslo je její nepopiratelnou podmínkou), ale měla by nabízet něco, pro co sami autoři často volí metaforické výrazy a co se čtenářská kultura snaží jen velmi neurčitě opsat výrazem „zážitek“. Něco, pro co má angličtina nepřeložitelný výraz *craft of fiction* – tedy řemeslo i síla (moc) fikce současně.

Celkově tedy lze říci, že práce, napsaná jistě se zaujetím, postrádá hlubší reflexi řemesla vyprávět, funkce narativních prostředků, smyslu tvorby i otázky sdělení. Tedy proč se má tento příběh stát pro čtenáře zajímavým, proč ho právě toto téma (poměrně stereotypní a banálně řešené) má upoutat – a čím? Řekněme to ještě jinak, a zde se už neubráním esteticky založenému soudu, nevdám mi, že povídka je špatná, mnohem více mi vadí, že autorka si neuvědomuje funkci, význam a možnosti nástrojů pro její napsání, ani smysl fikce jako takový (že ho v podstatě neliší od intimity deníkových zápisků).

Autorka svou prací proklamovala cíl napsat psychologickou povídku (a její reflexi). V jistém smyslu má pravdu. Vlastní část psychologického textu se však nachází až v druhé, reflexivní části. Ta sice postrádá charakteristiku fikčního textu, ale svým obsahem i tématem je spíše onou psychologickou prózou, nežli úvodní, fikční část práce.

Protože si uvědomuji, že v případě tohoto typu prací je soud velmi složitý a měl by být formulován opatrně, navrhuji, aby práce byla připuštěna k obhajobě. Tu pak více než v jiných případech vnímám jako rozhodující část pro hodnocení závěrečné práce.

V Praze dne ...Brně 26.8.2016.....

.....

Podpis